

Familie- og kulturkomiteen
familie-kultur@stortinget.no

Oslo, 14. november 2025

INNSPILL TIL NOU 2025: 7 Musikklandet – Flerstemt musikkpolitikk for fremtiden

GramArt er interesseorganisasjonen for de næringsdrivende artistene og musikerne innen populærmusikken. Vi takker for muligheten til å komme med våre innspill til det vi anser som en svært grundig og god utredning av den norske musikkbransjen.

GramArts hovedmål er å skape gode næringsvilkår for våre medlemmer, slik at de kan leve av sitt virke. Musikkutøverne tjener penger i et stort økosystem med mange parter. En viktig rolle for oss er å sørge for at de ikke inngår ugunstige avtaler eller fraskriver seg rettigheter de bør beholde. Vi arbeider også for å sikre at utøverne tjener penger på sin virksomhet og sine rettigheter. Det er i all hovedsak vi som representerer disse utøverne i de kollektive forvaltningsorganisasjonene Gramo og Norwaco, der vi forhandler med utgangspunkt i deres rett til rimelig vederlag.

Med denne bakgrunnen kommer vi her med våre innspill til høringen om *Musikklandet*. Utredningen er det viktigste kartleggingsarbeidet som er gjort om norsk musikkbransje og vi vet at komiteen har satt seg grundig inn i materialet. Vi kommer derfor ikke til å gjenta alle argumentene fra våre tidligere innspill, men sammenfatter og forsterker det vi mener er de viktigste grepene for de næringsdrivende artistene og musikerne.

Kulturmoms med lav sats

En svært viktig oppfordring fra utvalget er å utrede merverdiavgiften på kulturområdet på nytt. Dagens momsregelverk er komplisert, administrativt krevende og kostbart. Det hemmer reell næringsutvikling. Eksempelet med etableringen av nytt kulturhus i Bergen (boks 18.5, *Momsnøkler til besvær*) synliggjør dette godt. Boks 18.6 om utflagging viser dessuten at næring og skatteinntekter forsvinner ut av landet på grunn av dagens regelverk, slik vi også har påpekt i tidligere innspill og høringer.

Utvalget anbefaler at merverdigrunnlaget på kulturområdet, særlig musikkområdet, utredes på nytt med bransjeundersøkelser som kartlegger konsekvenser av null-, lav- og full mva-sats samt frivillig momsregistrering. Dette foreslås fordi utvalget selv ikke har hatt kompetanse og ressurser til å

GramArt.

konkludere endelig. Vi mener at regjeringen, Stortinget og embetsverket må lene seg på bransjens egne anbefalinger i tillegg til tidligere utredninger¹.

Det trengs ikke flere tids- og ressurskrevende utredninger. Beslutningsgrunnlaget foreligger og viser at en kulturmoms med lav sats er både hensiktsmessig og lønnsom. Den vil i tillegg gi positive ringvirkninger for musikkøkonomien langt utover den enkelte artist, musiker eller næringsaktør.

DSM-direktivet

Et annet grep som vil ha stor innvirkning på artist- og musikerøkonomien er en hensiktsmessig implementering av digitalmarkedsdirektivet (kapittel 18, *Kulturpolitikken*). Et av hovedformålene med direktivet er å styrke de originære rettighetshavernes posisjon, herunder sikre at disse mottar rimelig vederlag.

Utvalget løfter frem rapporten *Streams & Dreams Part 2 – The impact of the DSM Directive on EU Artists and Musicians*², en rapport som i stor grad er finansiert av GramArt i samarbeid med IAO. Denne viser tydelig at direktivet i sin opprinnelige form ikke innfrir formålet om en mer bærekraftig økonomi for artister og musikere. EU arbeider allerede med å gjøre endringer i direktivet, og vi oppfordrer til å benytte implementeringen til å rette opp feilene som *Streams and Dreams* og andre rapporter peker på. Hvis Norge gjennomfører en minimumsimplementering av direktivet, slik for eksempel Sveriges har gjort, vil vi havne flere år bak mange av de andre EU-landene.

Det er også vesentlig at direktivets artikler 3 og 4 behandles riktig. Vi er i ferd med å gi fra oss hele Norges kulturarv til big tech, uten at norske utøvere, opphavere og kunstnere får noe igjen for det. Snarere tvert imot – systemet undergraver livsbetingelsene til kunstnerne. Utfordringene med KI behandles ytterligere i eget avsnitt nedenfor.

En ufravikelig og uoverdragelig vederlagsrett

Vi gjør komiteen oppmerksom på GramArts tidligere innspill om en ufravikelig og uoverdragelig vederlagsrett gjennom DSM-direktivet. GramArt har, i samarbeid med utenlandske utøverorganisasjoner og Norges ledende musikkjurister, utarbeidet et forslag til lovtekst. Det er hensiktsmessig at komiteen setter seg inn i dette³ når de vurderer NOU-utvalgets anbefaling:

¹ <https://www.virke.no/globalassets/politiske-saker/like-konkurransvilkar/two-pager-kultur.pdf>
<https://www.gramart.no/wp-content/uploads/2017/03/PWC-rapport.pdf>
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---nou-20087-kulturmomsutvalget/id505946/>

² <https://www.iaomusic.org/the-impact-of-the-dsm-directive-on-eu-artists-and-musicians-part-2-2024/>

³ <https://www.gramart.no/wp-content/uploads/2024/04/240315-GramArts-horingssvar-til-digitalmarkedsdirektivet-2024.pdf>
https://www.gramart.no/wp-content/uploads/2021/03/GramArt.h%C3%B8ringsinnspill_DSM-26.03.21.pdf

GramArt.

Utrede om det bør innføres uoverdragelige vederlagsretter for bruk i strømmetjenester og ved opplæring av kunstig intelligens, og i så fall hvordan slike rettigheter bør utformes.

Dette er allerede godt utredet og eksemplifisert gjennom vellykket innføring i andre EU-land.

Eksport av musikk

Norsk musikk har et stort potensial internasjonalt. For mange artister blir dette realisert gjennom ordningene til særlig Music Norway. Se bare på Sigrid, Girl in Red, Astrid S og flere store metalsuksesser. Vi går ikke nærmere inn på dette, da utvalget har gjort en god jobb med å begrunne anbefalingen om å styrke velfungerende ordninger som Music Norway og Fond for lyd og bilde.

Kunstig intelligens

KI er i ferd med å ha samme effekt for middelklassen som den industrielle revolusjonen hadde for veverne og andre industriarbeidere. Arbeidsplasser er truet og det kreative feltet kjenner konsekvensene først. Produsenter, komponister og tekstforfattere, grafiske designere m.fl. mister allerede oppdrag til fordel for generisk og intetsigende uttrykk som gjør både kunstnerne og samfunnet fattigere, både økonomisk og i overført betydning. Arbeidet for å regulere KI går altfor sakte. Vi trenger noen som kan stå opp mot de store tech-selskapene, lage lovgivning og skattlegge, før det er for sent. Vi må vite hvor rettighetene havner, hvordan inntekter skal kreves inn og fordeles og vi må trygges på at det menneskelige, det organiske uttrykket skal være det samfunnsbyggende og bærende fremover. GramArt deltok nylig på rundebordskonferansen i Kristiansand, der internasjonal bransje samles for å utveksle erfaringer, og det vi hørte om KI fra land som USA, UK, Canada, Mexico og andre, var skremmende. Vi vet at dette er grundig omtalt i flere innspill til komiteen og sannsynligvis i alle høringssvarene til statsbudsjettet, så vi skal holde det kort, men vit at dette ikke er et konstruert behov for å redde egne inntekter. Det er mer alvorlig enn som så. Heldigvis ser vi en vilje til å arbeide med dette fremover.

I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2026 har Kultur- og likestillingsdepartementet bevilget 45 millioner kroner til lisensiering av treningsmateriale for utvikling av en norsk språkmodell. Dette viser tydelig at kulturministeren mener slik lisensiering er nødvendig og lovpålagt.

Dagens retorikk og lovgivning er likevel uklar. Det er nå en risiko for at digitalmarkedsdirektivet innføres med en ordlyd som undergraver rettighetshavernes rett til vederlag for bruk av deres materiale i trening av generativ KI. Utredningen bekrefter disse påstandene, og vi mener det haster å gjøre grep for å hindre dette.

Regjeringens motpart i forhandlingene om lisensiering av treningsmateriale til en norsk språkmodell har vært Mediebedriftenes Landsforbund. Vi oppfordrer til å inngå tilsvarende avtaler med de kollektive forvaltningsorganisasjonene på musikkfeltet, samt Norwaco. Dette er viktig for å beholde rettighetene til vår egen kulturarv og næringsgrunnlaget for utøvere, opphavere, kunstnere og mange andre yrkesgrupper.

GramArt.

Investeringsfond for kreativ næring

Utvalget mener det bør vurderes å etablere et nasjonalt investeringsfond for kreativ næring. De skriver at et slikt fond bør legge til rette for utvikling av næringsvirksomhet og prosjekter, og fungere som en «evighetsmaskin» som stimulerer musikkfeltet ved at midler reinvesteres etter hvert som prosjekter gir avkastning.

Dette stiller vi oss helhjertet bak og viser til Musikkindustriens Næringsråd, som representerer de største aktørene i musikkindustrien, heriblant IFPI, FONO, GramArt og managerorganisasjonen NEMAA. Det vil kreve arbeid å kartlegge hvordan et slikt fond skal struktureres, men erfaringene fra mediefondet Zefyr viser at dette kan være lønnsomt, forutsatt at fondet kun er tilgjengelig for næringsdrivende aktører med reelt inntjeningspotensial.

Musikkens ringvirkninger

Utvalget omtaler musikkens økonomiske ringvirkninger. Vi mener grunnlaget for å hevde at musikken har store økonomiske ringvirkninger er solid. Musikkens positive påvirkning på mental og fysisk helse er grundig beskrevet i utredningen, og den samfunnsøkonomiske verdien av dette må også anerkjennes – særlig i en tid der budsjettene til psykisk helsevern kuttes.

Dette er gode argumenter for å bedre næringsvilkårene for utøvende artister og musikere, og vi viser til de konkrete forslagene i dette innspillet for hvordan dette arbeidet kan starte.

Fond for utøvende kunstnere (FFUK)

Fond for utøvende kunstnere utgjør en sentral del av det økonomiske økosystemet for næringsdrivende artister og musikere. Utredningen redegjør godt for fondets inntektsgrunnlag, som stammer fra avgiften på bruk av ikke-vernet musikk. Vi vil understreke at denne finansieringsmodellen nå står under press som følge av rettsprosesser i EU. Det er derfor avgjørende at Norge benytter sitt handlingsrom som ikke-medlem av EU til å sikre en videreføring av ordningen, eventuelt sikrer alternativ finansiering av FFUK.

Fondets midler bidrar direkte til aktivitet, produksjon og bærekraft i det frie feltet. En svekkelse av ordningen vil få umiddelbare konsekvenser for hele kunstnerøkonomien.

En kommentar til *Utvalgets anbefalinger til musikkbransjen oppsummert på side 20:*

Forslaget om å øke størrelsen på selskapene i bransjen er velment, men må utdypes noe. Vi ser allerede en betydelig konsolidering av selskaper i live-bransjen, godt eksemplifisert gjennom Live Nations mange oppkjøp. Kunst og kultur består av ulike uttrykk med ulike behov, og ytterligere konsolidering kan være uheldig. I enkelte tilfeller, som regnskap og revisjon, kan det være positivt, men innen den kunstneriske delen kan det virke ødeleggende for individuelle uttrykk og muligheter.

GramArt.

Utvalget oppfordrer også musikkbransjen til å utfordre egne holdninger til og innretning av musikk som næring. Vi vil understreke at GramArt allerede tenker på musikk som næring. Det er derfor vi fremmer forslagene vi gjør – for å bedre næringsbetingelsene for våre medlemmer.

Vi ønsker at komiteen forstår at vi nok derfor skiller oss fra flere andre kunstnerorganisasjoner på dette området, og oppfordrer komiteen til å snakke med oss når politikken som gjelder de næringsdrivende skal utformes.

Med vennlig hilsen,

Marius Øvrebø-Engemoen
daglig leder
GramArt